

Notitie

Opdrachtgever: Dhr. M. Moerman, gemeente Midden-Delfland

Auteur: S. Jaarsma & M.A.J. Grutters

Betreft: Vervolgonderzoek Dijkhoornseweg Den Hoorn

Projectnummer: 1029

Datum: 1 oktober 2014

Status: definitief

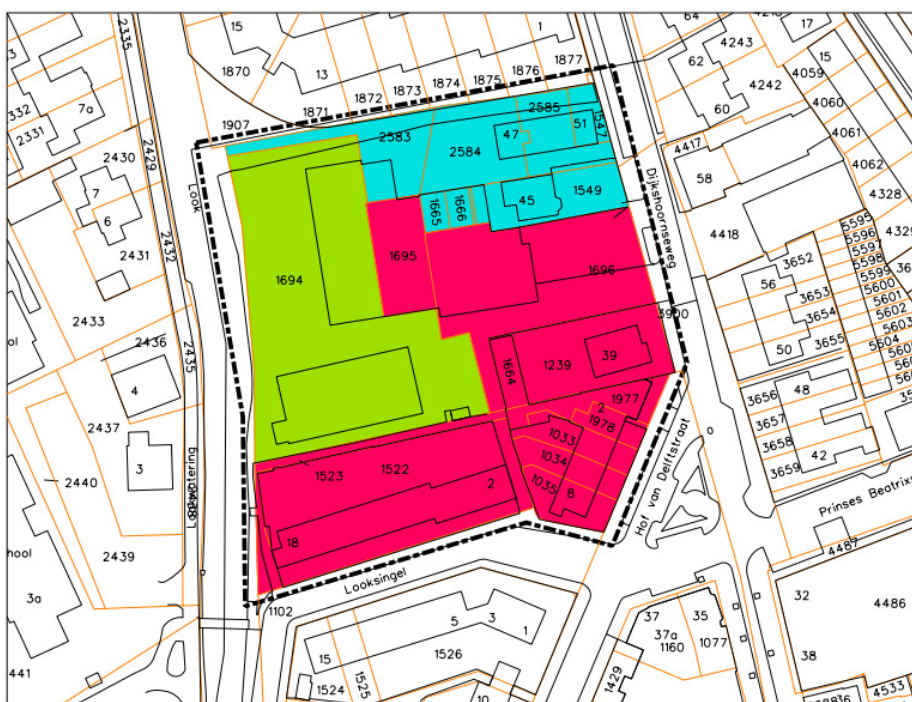

Bureau Stadsnatuur

bezoekadres:
Natuurhistorisch Museum Rotterdam
Westzeedijk 345
3015 AA Rotterdam
telefoon: 010 – 266 04 70
e-mail: info@bureaustadsnatuur.nl
www.bureaustadsnatuur.nl

Inleiding

In het kader van sloop- en bouwwerkzaamheden te Den Hoorn (Figuur 1) heeft Bureau Stadsnatuur op verzoek van gemeente Midden-Delfland ecologisch onderzoek verricht naar middels de Flora- en Faunawet beschermde vleermuizen en gebouwbewonende vogels. Het gaat om woonhuizen en bedrijfspanden aan de Looksingel, Hof van Delftstraat en Dijkhoornseweg (Figuur 1). Voorliggende notitie betreft de resultaten van het onderzoek in najaar 2013 en voorjaar en zomer 2014. In het najaar is het plangebied gecontroleerd op aanwezigheid van paarverblijfplaatsen van vleermuizen. Het voorjaarsonderzoek richtte zich op de aanwezigheid van kraamkolonies van vleermuizen en het voorkomen van gebouwbewonende vogels. Aanwezigheid van Gierzwaluw *Apus apus* is ook later in de zomer gecontroleerd. In overleg met de opdrachtgever is besloten het onderzoek enkel te richten op Huismus *Passer domesticus* en Gierzwaluw. Voor het wettelijk kader wordt verwezen naar de bijlage van deze notitie.

Figuur 1. Het plangebied, met roze gekleurd het te onderzoeken gebied.

Methodiek

Op 25 september en 8 oktober 2013 is het plangebied onderzocht op aanwezigheid van paarverblijfplaatsen van vleermuizen door te controleren op aanwezigheid van baltsende mannetjes. Op 20 mei en 18 juni 2014 is gecontroleerd op de aanwezigheid van kraamkolonies. Het onderzoek is uitgevoerd volgens het

zogenaamde protocol voor vleermuisinventarisaties (NGB, VZZ & GAN 2013). Het onderzoek is in de avond uitgevoerd door ecologen van bureau Stadsnatuur, waarbij gebruik is gemaakt van batdetectors (Pettersson D100 en D240x).

Op 17 april en 8 mei is het plangebied in de ochtend onderzocht op de het voorkomen van gebouwbewonende vogels. Hierbij is gelet op territoriaal gedrag, gebruikssporen, nestbouw en uitgevlogen jongen. Tijdens de vleermuisbezoeken op 20 mei en 18 juni is steeds kort voor zonsondergang gelet op aanwezige vogels. Half juli is nog een bezoek overdag gebracht ten behoeve van Gierzwaluw. Het onderzoek is uitgevoerd volgens de Soortenstandaard Gierzwaluw en de Soortenstandaard Huismus (Dienst Regelingen, 2011).

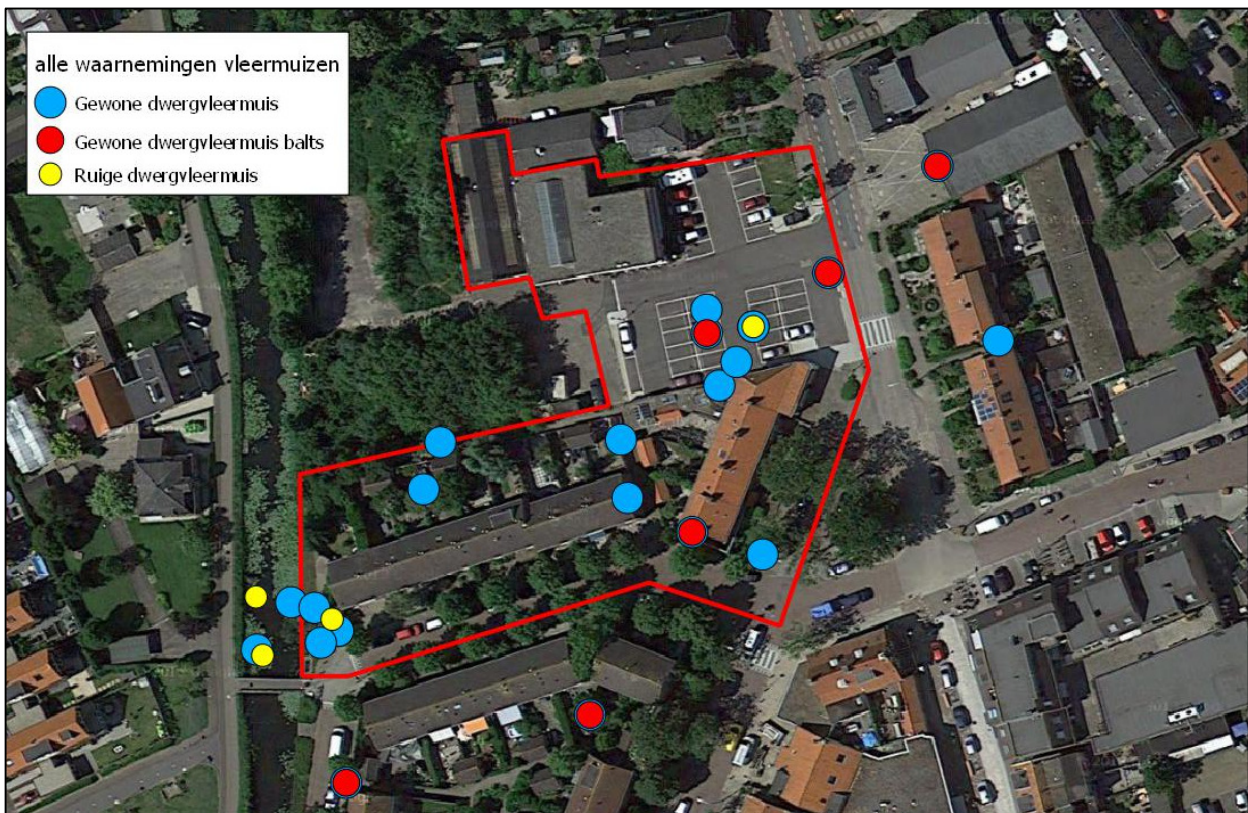
Resultaten

Onderstaand volgen de resultaten van het onderzoek naar de besproken soortgroepen.

Vleermuizen

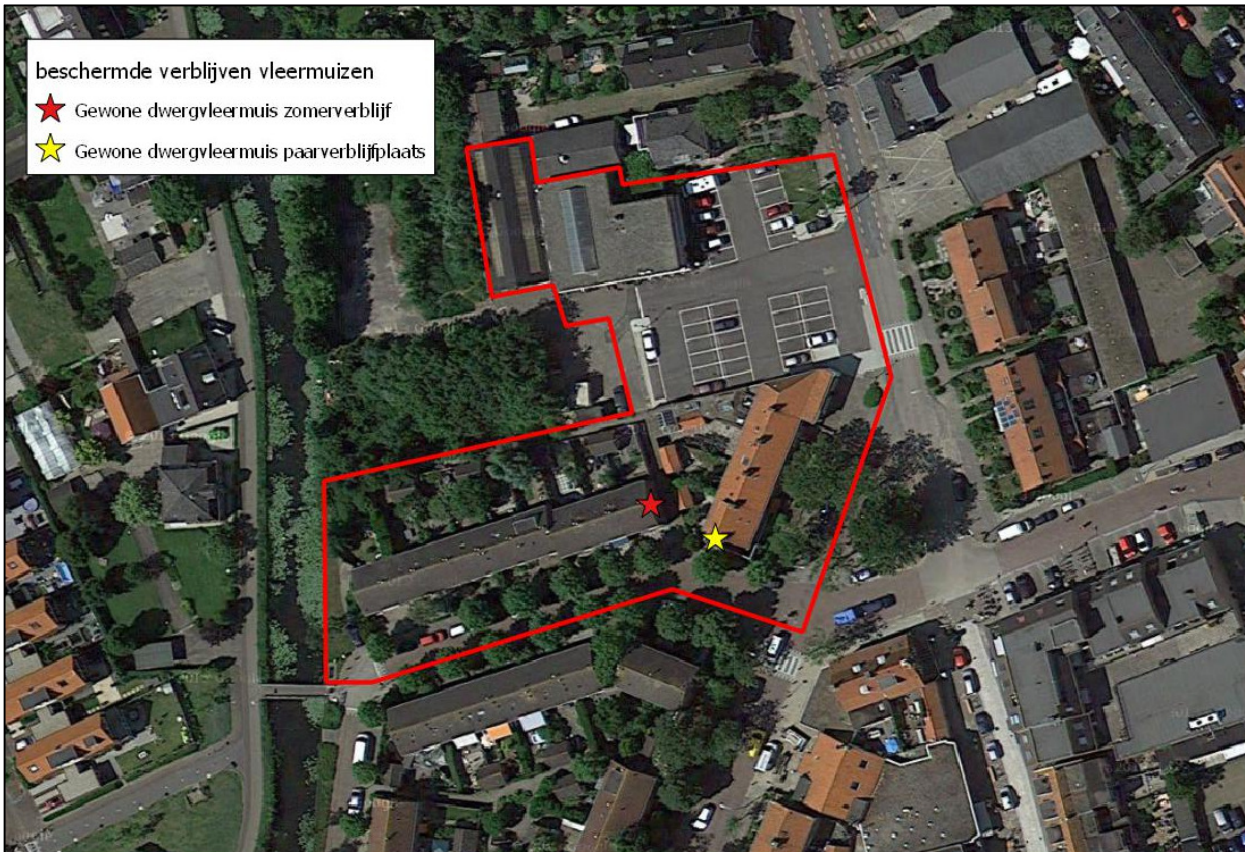
In het projectgebied zijn op verschillende plaatsen Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus* en Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii* waargenomen, zowel foeragerend als baltsend (Figuur 2). De stippen in deze figuur zijn van zowel de voor- als najaarsbezoeken samen. Niet alle stippen zijn daarom noodzakelijkerwijs aparte individuen.

In en rond het plangebied werden in het najaar baltsende Gewone dwergvleermuizen waargenomen. Een voortdurend aanhoudende baltsroep van een mannetje wijst op een paarverblijfplaats of de nabijheid daarvan. De dieren kunnen in vlucht roepen of vanuit hun verblijfplaats. Een vaste baltsplaats was aanwezig aan de zuidzijde van de woning op de hoek Looksingel/Hof van Delftstraat (Figuur 3). De waarnemingen van baltsroepende dieren boven de parkeerplaats betroffen allen vliegende exemplaren, hetgeen wijst op een paarverblijfplaats binnen een straal van 200 meter (Sachteleben en Von Helversen, 2006). Dit kan in de te slopen panden zijn, maar ook elders in de omgeving.

Figuur 2. Het plangebied met de alle waarnemingen van vleermuizen op 25 september en 8 oktober 2013 en 20 mei en 18 juni 2014 (kaart: Google maps).

In de zomer 2014 is van ten minste één Gewone dwergvleermuis een zomerverblijfplaats vastgesteld in de te slopen panden. Dit betrof een uitvliegend dier uit de nok op de oostelijke kopse kant van de huizenrij aan de Looksingel (Figuur 3). Deze was voor uitvliegen al korte tijd actief en te horen op de batdetector. Van een kort boven de tuinen foeragerend exemplaar kon niet met zekerheid worden uitgesloten dat deze uit de woningen afkomstig was.

Figuur 3. Aantroffen beschermde verblijfplaatsen van vleermuizen.

Vogels

Jaarrond beschermde vaste rust- of verblijfplaatsen (nesten, slaapplekken) van de gebouwbewonende Huismus en Gierzwaluw zijn niet vastgesteld in het plangebied. In de nabijheid bevinden zich wel een aantal nesten van Huismus, te weten in huizen aan de oostzijde van de Dijkhoornseweg en aan de Looksingel ten zuiden van het plangebied. Broedlocaties van Gierzwaluwen werden niet in of in de nabijheid van het plangebied vastgesteld.

Conclusies

Op basis van onderhavig onderzoek wordt het volgende geconcludeerd:

- Er zijn zowel paarverblijfplaats als zomerverblijfplaats van Gewone dwergvleermuis aanwezig in het plangebied; In verband met deze aanwezigheid moet voor de sloop- en bouwwerkzaamheden een ontheffing worden aangevraagd bij het Ministerie van EZ;
- Er zijn geen vaste rust- en verblijfplaatsen van gebouwbewonende vogels in het plangebied aanwezig.

Aanbevelingen

Gelet op de bovenstaande conclusies worden de volgende aanbevelingen gedaan:

- Vraag een ontheffing ex art. 75 van de Flora- en faunawet aan voor het wegnemen van een of meer paarverblijfplaatsen en zomerverblijfplaatsen van Gewone dwergvleermuis;
- Neem in deze aanvraag een pakket van mitigerende en compenserende maatregelen op; Houd hiervoor bij de nieuwbouw rekening met mogelijkheden voor vleermuizen.

Literatuur

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. 2009. Aangepaste lijst jaar rond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep (Dienst Regelingen, brief 26 augustus 2009, kenmerk ffw2009.corr.046) te downloaden van de website van het Ministerie van EL&I.

Sachteleben, J. & O. von Helversen. 2006. Songflight behaviour and mating system of the pipistrelle bat (*Pipistrellus pipistrellus*) in an urban habitat. *Acta Chiropterologica* 8(2):391-401.

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging en Gegevensautoriteit Natuur, Vleermuisprotocol 2013, 25 maart 2013. www.gegevensautoriteitnatuur.nl en www.netwerkgroenebureaus.nl.

Dienst Regelingen, 2011. Soortenstandaard, Gierzwaluw, *Apus apus*. Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie. Te downloaden via www.hetInVloket.nl.

Dienst Regelingen, 2011. Soortenstandaard, Huismus, *Passer domesticus*. Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie. Te downloaden via www.hetInVloket.nl.

© Bureau Stadsnatuur | Westzeedijk 345 | 3015 AA Rotterdam

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende.
bSR kan door opdrachtgever niet aansprakelijk worden gesteld voor schade die voortvloeit uit gebruik van data of gegevens of door toepassing van aanbevelingen en conclusies, die zijn opgenomen in deze rapportage.

BIJLAGE - Wettelijk kader

Verbodsbepalingen

De van nature in Nederland in het wild voorkomende planten en dieren worden beschermd door de Flora- en faunawet die in 2002 van kracht geworden is. De soortbeschermingsbepalingen uit de Europese richtlijnen Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn in de Ffwet geïmplementeerd. Deze bescherming dient ervoor te zorgen dat zeldzame en bedreigde soorten niet in aantallen afnemen of uit Nederland verdwijnen. De bescherming in de Ffwet wordt geregeld middels een aantal verbodsbepalingen (artikel 8 t/m 13):

- artikel 8:* Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
- artikel 9:* Het is verboden (beschermde) dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- artikel 10:* Het is verboden (beschermde) dieren opzettelijk te verontrusten.
- artikel 11:* Het is verboden nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen (zie onderstaande paragraaf) van (beschermde) dieren te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- artikel 12:* Het is verboden eieren van (beschermde) dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.
- artikel 13:* Het is verboden planten of producten van planten, of dieren dan wel eieren, nesten of producten van (beschermde) dieren te koop te vragen, te kopen of te verwerven, ten verkoop voorhanden of in voorraad te hebben, te verkopen of ten verkoop aan te bieden, te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren, te gebruiken voor commercieel gewin, te huren of te verhuren, te ruilen of in ruil aan te bieden, uit te wisselen of tentoon te stellen voor handelsdoeleinden, binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen of onder zich te hebben.

Voortplantingsplaatsen en andere vaste rust- en verblijfplaatsen

Tot vaste rust- en verblijfplaatsen als bedoeld in artikel 11 van de Ffwet worden bijvoorbeeld verblijven van vleermuizen of voortplantingswateren van de Rugstreeppad *Bufo calamita* gerekend. Ook de functionele omgeving van een verblijf kan een beschermde status hebben. Dit geldt bijvoorbeeld voor belangrijke migratie- en vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen die van belang zijn voor de instandhouding van een vaste rust- of verblijfplaats van de soort op populatieniveau.

Alle inheemse broedvogels en hun nesten mogen niet worden verstoord tijdens het broeden. Voor enkele vogelsoorten geldt dat de broedlocaties dermate belangrijk zijn voor de soort dat deze jaarrond zijn beschermd, dus ook buiten het broedseizoen zijn hier de verbodsbepalingen van artikel 11 van kracht. In 2009 is een aangepaste lijst met jaarrond beschermde vogels opgesteld (Ministerie van LNV 2009). Deze jaarronde bescherming krijgen bijvoorbeeld nesten van honkvaste koloniebroeders, nesten van anderszins zeer honkvaste soorten, soorten afhankelijk van bebouwing of vogels die ieder jaar gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om boomnesten die worden gebruikt door roofvogels en uilen waaronder Buizerd *Buteo buteo* en Ransuil *Asio otus*, en vogels die aan menselijke bebouwing zijn gebonden als Gierzwaluw *Apus apus*, Huismus *Passer domesticus* en Kerkuil *Tyto alba*. Wanneer bij werkzaamheden de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats gegarandeerd kan worden is geen ontheffing nodig. Wanneer dit niet mogelijk is dient ontheffing aangevraagd te worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn.

Beschermingsregimes

Het soortbeschermingsdeel van de Europese Habitatrichtlijn is opgenomen in de Flora- en faunawet. In de Flora- en faunawet is een groot aantal in Nederland voorkomende planten en dieren opgenomen waarop de hier boven genoemde verbodsbepalingen van toepassing zijn. Later zijn deze soorten in drie beschermingsregimes ingedeeld. Deze driedeling is als volgt:

- Tabel 1. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 1 voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Voor deze activiteiten hoeft geen ontheffing aangevraagd worden. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 1 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort' (de zogenaamde lichte toets).
- Tabel 2. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 2 voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de staatssecretaris van EL&I goedgekeurde gedragscode. Hetzelfde geldt voor alle vogelsoorten. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 2 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort'. Dit is niet van toepassing op alle vogelsoorten (zie toelichting tabel 3)
- Tabel 3. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 3 voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de staatssecretaris van EL&I goedgekeurde gedragscode. Deze vrijstelling is enigszins beperkt; voor activiteiten die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik geldt geen vrijstelling voor artikel 10 van de Flora- en faunawet. Ook niet op basis van een gedragscode. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling, geldt voor soorten in tabel 3 geen vrijstelling. Ook niet op basis van een gedragscode. Hiervoor is een ontheffing nodig. Voor activiteiten in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik en voor activiteiten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling is het niet mogelijk voor artikel 10 voor de soorten in tabel 3 een ontheffing te krijgen. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 3 een ontheffing nodig.

Een ontheffingaanvraag voor de soorten van tabel 3 en de soorten vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn (onder meer alle Nederlandse vleermuissoorten) wordt getoetst aan drie criteria:

- 1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang;
- 2) er is geen alternatief;
- 3) er is geen sprake van afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Deze drie criteria vormen de zogenaamde uitgebreide toets. De drie criteria staan naast elkaar en niet na elkaar (aan alle drie moet voldaan zijn). De uitgebreide toets geldt ook voor alle vogelsoorten.

Gunstige staat van instandhouding

Het criterium 'gunstige staat van instandhouding' is van toepassing wanneer soorten uit tabel 2 en 3 van de Ffwet of Bijlage IV van de Habitatrichtlijn voorkomen, op locaties waar activiteiten gaan plaatsvinden die een wezenlijk negatief effect kunnen hebben op de aanwezige populaties van deze soorten. Deze 'gunstige staat van instandhouding van de soort' mag niet in het geding komen. Voorwaarden waaraan hiertoe voldaan

moeten worden staan in de Habitatrichtlijn benoemd. De 'staat van instandhouding' wordt als 'gunstig' beschouwd wanneer:

- Uit populatiedynamische gegevens blijkt dat de betrokken soort nog steeds een levensvatbare component is van de natuurlijke habitat waarin hij voorkomt, en dat op lange termijn zal blijven en
- het natuurlijke verspreidingsgebied van die soort niet kleiner wordt of binnen afzienbare tijd lijkt te zullen worden, en
- er een voldoende grote habitat bestaat en waarschijnlijk zal blijven bestaan om de populaties van die soort op langere termijn in stand te houden.

Mitigatie & Compensatie

Voor eventueel verlies van leefgebied van beschermde soorten op plaatsen waar ruimtelijke inrichting of ontwikkeling plaatsvindt, dient compensatie plaats te vinden, hetgeen kan inhouden dat er elders geschikt leefgebied wordt gecreëerd ten gunste van de soort. Daarnaast dienen mitigerende maatregelen te worden genomen waarmee de schade aan de aanwezige populatie tijdens werkzaamheden wordt beperkt.

Zorgplicht

In de Ffwet is een zorgplicht opgenomen (artikel 2), een algemeen geldende fatsoensnorm voor de omgang met flora en fauna. Deze zorgplicht houdt in dat menselijk handelen zo weinig mogelijk nadelige gevolgen voor flora en fauna mag hebben. Wanneer men weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat werkzaamheden nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen hebben, dient men dit, mits redelijkerwijs mogelijk, te vermijden of deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De zorgplicht geldt voor alle planten en dieren, beschermd of niet. In het geval van beschermde planten of dieren geldt de zorgplicht ook als er een ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht voor dieren betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien onvermijdelijk, met zo min mogelijk lijden gepaard gaat. De genoemde drie items: mitigatie, compensatie en Zorgplicht, zijn algemene voorwaarden ter verkrijging van een eventuele ontheffing van de verbodsbepalingen in de Ffwet.